

Innehåll

Samhällskunskap – så klart 1

1 Att förstå samhället	7–15
2 Information	17–27
3 Lika olika	29–39
4 Demokrati och mänskliga rättigheter	41–59
5 Diktatur	61–69
6 Ideologier och partier	71–87
7 Val och demokrati i Sverige	89–105
8 Så styrs Sverige	107–121
9 Mina pengar	123–139
10 Jobbet	141–159
11 Vår välfärd	161–167
Bildförteckning	168

Är det sant?

Allt på nyheterna är inte sant.
De som jobbar på tidning, radio eller tv kallas för journalister.
De är duktiga på att ta reda på vad som hänt och vad som är sant.
En bra journalist försöker få fram alla fakta och låta människor med olika åsikter komma till tals.
Men det händer att journalister också har fel.
Deras egna åsikter kan påverka vilka frågor de ställer och vad som tas med i nyheterna och inte.

Fakta och åsikter

Det är också skillnad på fakta och åsikter.
Fakta är sånt som är sant och går att bevisa.
Det är fakta att hajar lever i vatten, att läsk är en dryck och att Stockholm är Sveriges huvudstad.
Åsikter är sådant man kan tycka olika om.
Det är åsikter om man tycker att hajar är otäcka, att läsk är gott eller att Stockholm är vackert.

Det är viktigt att kunna skilja på fakta och åsikter.
Annars kan du lätt bli lurad när du läser i tidningen, tittar på tv eller surfar på internet.

Det är fakta att hajar lever i vatten.
Det är en åsikt att hajar är otäcka.

Det är fakta att läsk är en dryck.
Det är en åsikt att läsk är gott.

Det är fakta att Stockholm är Sveriges huvudstad.
Det är en åsikt att Stockholm är vackert.

Källkritik – att vara kritisk mot källan

Kommer du ihåg vad en källa är?

Det är den eller de

som ger dig information om något.

Källan kan vara någon du känner väl,
som en kompis eller en lärare.

Det kan även vara någon du inte känner alls,
som massmedia.

Oavsett vem som är källan

är det viktigt att du är kritisk mot den.

Det betyder att du ska fundera på

om den information du fått av källan är sann.

Det kallas att vara källkritisk.

Att vara källkritisk handlar ofta
om att tänka själv.

Om du läser en blogg där det står

att världens längsta människa

är över fem meter lång

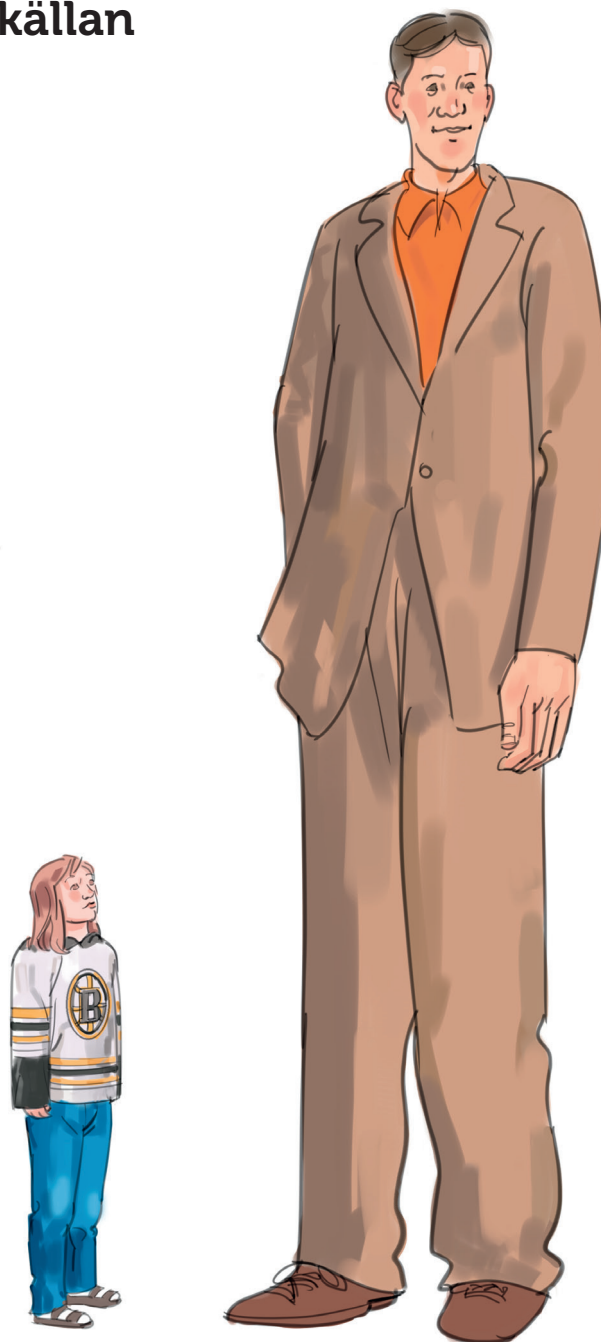
så känner du nog på dig att det inte är sant.

För att vara källkritisk

kan du ställa dig själv sådana här frågor:

- Verkar det som källan säger troligt?
Vad säger ditt eget förnuft?
- Vem är det som säger något?
Kan du lita på källan?
- Vad är fakta och vad är åsikter?

De här frågorna kan du använda
för all information.

Om en människa var över fem meter lång skulle hen
vara tre gånger längre än Pavel. Kan det stämma?

Obetalda skulder

Den som lånar pengar får en skuld som måste betalas tillbaka.

Men den som köper något på kredit får också en skuld.

Alla skulder måste betalas i tid.

Den sista dagen för betalning kallas förfallodag.

Man ska vara noga med att betala skulder.

Det kan låta självklart,

men det är många som slarvar med det och inte betalar sina skulder i tid.

Då kan man få extra kostnader, till exempel påminnelseavgifter.

Det är en avgift som företag tar ut när de skickar ut påminnelser.

Ju längre tid man väntar med att betala, desto fler kostnader läggs på.

På så sätt kan en liten skuld snabbt växa och bli till en stor skuld.

Om man får en räkning man inte kan betala kan man ringa till företaget och berätta det.

Då kanske de kan skjuta upp betalningen så att man får betala vid ett senare tillfälle.

Det är dock ingenting

som företaget måste gå med på,

så det är viktigt att man frågar först.

Kronofogden är en myndighet som arbetar med skulder.

Konsumentkreditlagen

Enligt konsumentkreditlagen

får den som lånar pengar

ångra sig inom 14 dagar efter att lånet togs.

Det gäller även kredit och avbetalning.

Om du tar ett lån

och ångrar dig inom 14 dagar

behöver du inte berätta varför du ångrat dig.

Du måste däremot betala ränta

för den tid du haft de lånade pengarna.

Konsumentkreditlagen gäller inte

om du tagit ett lån till en bostad.

Den gäller inte heller

om du köpt något i en butik

och betalar efteråt via faktura eller räkning.

Kapitlet i korthet

Inkomster och utgifter

Inkomster är pengar som kommer in.
Utgifter är pengar som du betalar ut.
Det är viktigt att hålla koll
på sina inkomster och utgifter.
Då kan man få sina pengar
att räcka till rätt saker.

Spara istället för att låna

Om du vill köpa något dyrt
är det bättre att spara pengar först
än att låna pengar till köpet.
Det blir alltid dyrare att låna.

Obetalda skulder

Om man lånar pengar
eller har räkningar att betala
så har man skulder.
Det är viktigt att betala sina skulder i tid.
Annars blir det ännu dyrare.
Ju längre tid man väntar
med att betala en räkning,
desto fler kostnader läggs på.

Wilma går igenom sina kvitton för att hålla koll på sina utgifter.